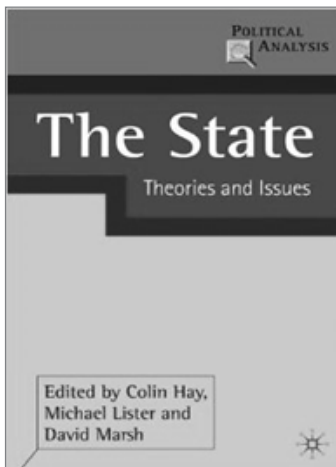

Book Review: The State: Theories and Issues

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โอฟาร์ ถิ่นบางเตี๋ย

Hay, Colin. Lister, Michael. and March, David. (Editor). 2005

The State: Theories and Issues

Hampshire: Palgrave Macmillan, 311 pages

หนังสือ The State: Theories and Issues ได้ให้แง่มุมความคิดเกี่ยวกับเรื่องรัฐ (State) บนพื้นฐานหลักคำคัญสองประการ ประการแรกคือ รัฐกับแนวคิดที่ส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบนโยบายหรือรูปแบบรัฐ และประการที่สอง คือ รัฐกับความเปลี่ยนแปลง ที่รัฐจะถูกท้าทายทั้งจากการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ การเป็นประชาธิปไตยที่รัฐจะถูกท้าทายจากแนวคิด Governance และ การมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นของประชาชนในพื้นที่สาธารณะ โดยโครงสร้างของหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็นบทนำ และบทที่เป็นเนื้อหาอีก 12 บท มีทั้งสิ้น 311 หน้า

รวมดัชนีหัวข้อและดัชนีผู้แต่ง

Colin Hay and Michael Lister ได้ทำการเกริ่นความหมาย การนิยาม รัฐสมัยใหม่ที่ถูกรอบงำด้วยแนวคิดแบบเวเบอร์เรียน มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ คำว่ารัฐ ที่อาจพิจารณารัฐในฐานะบริบทเชิงสถาบัน รัฐในฐานะบริบทเชิง ประวัติศาสตร์ และรัฐที่ถูกรอบงำด้วยแนวคิดแบบนีโอเวเบอร์เรียนได้ถูกท้าทาย จากทฤษฎีอื่น ๆ เช่น สตรีนิยม หลังโครงสร้างนิยม ไวโนบท Introduction ทั้งนี้ การเกริ่นนำนี้มีความสำคัญ เพราะเป็นจุดตั้งต้นที่ผู้อ่านจะได้ทำความเข้าใจ ความหมายของคำว่ารัฐให้ชัดเจน ก่อนจะไปพิจารณาว่ารัฐมีพัฒนาการอย่างไร ในบทต่อ ๆ ไป เพราะพัฒนาการของรัฐในแต่ละช่วงเวลาจะไปสัมพันธ์กับแนวคิด และทฤษฎี ที่สุดท้ายแล้วก็จะต้องมีข้อแย้งจากแนวคิดแบบรัฐดั้งเดิม นอกจากนี้แล้วยังจำเป็นต่อการแสวงหาจุดยืนทางความคิดท่ามกลางปรากฏการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไปและข้อโต้แย้งถึงสถานะและอำนาจของรัฐว่าจะยังคงอยู่หรือไม่ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ หากคงอยู่จะอยู่ในสถานะใดและหากถูกท้าทาย ความเป็นรัฐจะยังมีอยู่จริงหรือไม่ และในบท Introduction นี้ ผู้เขียนยังได้กล่าว สรุปโครงสร้างของหนังสือเล่มนี้ไว้ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเนื้อหา จากการสรุปแบบเกริ่นนำก่อนเบื้องต้น

ในบทที่ 1 ถึงบทที่ 5 ผู้เขียนได้พยายามอธิบายรัฐด้วยทฤษฎีกระแสหลัก ที่มีบทบาทครอบงำแนวทางในการอธิบายรัฐมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน กล่าวคือ ในบทที่ 1 Martin Smith ผู้เขียนได้กล่าวถึงรัฐแบบพหุนิยม ที่ให้ความสำคัญกับ Plurality, Governance, Civil Society, Social Capital รวมทั้งความ หลากหลายทางวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นรัฐ แบบประชาธิปไตย และที่สำคัญคือ การพยายามแยกให้เห็นถึงลักษณะของ พหุนิยมแบบอเมริกันและพหุนิยมแบบอังกฤษ ว่าแต่ละแบบมีที่มาและพัฒนาการ อย่างไร

ในบทที่ 2 เป็นอีกบทหนึ่งที่ดีเป็นแนวคิดว่าด้วยรัฐที่คลาสสิก เพราะ ว่าด้วย Elitism ที่ Mark Evans เสนอว่า การริเริ่มหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ของรัฐจะเกิดขึ้นมิได้หากปราศจากชนชั้นนำ ดังปรากฏในการศึกษาชนชั้นนำ ของ Gaetano Mosca, Robert Michels และ Vilfredo อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้

พยายามชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิด Elitism กับ Marxism ที่ Karl Marx กล่าวถึงชนชั้นเอาไว้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านได้ถูกคิดในประเด็นที่คล้ายกัน แต่อาจยังไม่ได้คำตอบที่ชัดเจน นอกจากนี้ ผู้เขียนยังศึกษาชนชั้นนำสมัยใหม่ด้วย ดังปรากฏในงานของ C. Wright Mills, Theda Skocpol และ Macheal Mann รวมทั้งมุมมองชนชั้นนำร่วมสมัย ที่พิจารณากระบวนการนโยบายกับแนวคิดชนชั้นนำในระดับระหว่างประเทศ ระดับรัฐมหภาค ระดับภาคส่วนย่อย และระดับเมือง ที่แนวคิดที่เป็นแกนหลักในการร่วมทำความเข้าใจ คือ Epistemic Community Approach, Statecraft Approach, Case of Policy Network และ Case of Urban Regimes ตามลำดับ ซึ่งทำให้ผู้อ่านมองมิติของชนชั้นนำที่มากกว่าแค่ภายใต้กรอบของรัฐแต่เพียงอย่างเดียว

บทที่ 3 ว่าด้วยทฤษฎีรัฐบาลแบบ Marxist ที่ Colin Hay ผู้เขียนได้ทำให้น่าสนใจและสำคัญที่คนทั่วไปจะมองว่า Karl Marx ไม่ได้กล่าวถึงรัฐหรือทฤษฎีที่ว่าด้วยรัฐ แต่งานของมาร์กซ์ที่ว่าด้วยโครงสร้างและชนชั้นกลับสะท้อนกลับไปทฤษฎีที่เป็นเงื่อนไขสำคัญทั้งสิ้น และในบทนี้ยังกล่าวถึงทฤษฎีรัฐบาลบนฐานความคิดของ Lenin และ Gramsci มุมมองรัฐบาลแบบ Structuralism กับ Instrumentalism ของ Miliband กับ Poulantzas มุมมองรัฐบาลแบบ Custodian of Capital กับ Strategic Relational Approach ของ Block กับ Jessop นั้นหมายความว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรัฐและโลกปัจจุบัน ทำให้เราต้องหันกลับมาพิจารณา รัฐภายใต้มุมมองแบบมาร์กซ์อีกครั้ง ในฐานะเครื่องมือในการเข้าใจและจัดการปัญหา เช่นปัญหาสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4 ว่าด้วยทฤษฎีรัฐบาลแบบ Public Choice Andrew Hindmoor ผู้เขียนได้เริ่มต้นด้วยการเกริ่นถึงที่มาของ Public Choice และการใช้ทฤษฎีนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศแถบยุโรป จากนั้นได้ชี้ให้เห็นว่าทางเลือกสาธารณะเป็นทั้งทฤษฎีและวิธีการ ที่หากรัฐจะดำเนินการตามแนวทางของ Public Choice จะต้องเข้าใจพื้นฐานความคิดของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์, Public Choice และ Rational Choice ทำที่ของ Public Choice ที่มีต่อรัฐ การพิจารณาถึงสภาวะของ State Failure และ Market Failure ด้วย เนื่องจากปัจจุบันการดำเนินนโยบายของรัฐและปรากฏการณ์ทางสังคมหลาย ๆ ประเทศก็มีเงื่อนไข

ทางสังคม การเมือง ระบบราชการ และเศรษฐกิจที่เป็นปัญหาที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางของ Public Choice

และในบทที่ 5 Vivien Schmidt เสนอแนวทางแบบสถาบันนิยม หรือที่ผู้เขียนเรียกว่า New Institutionalism ซึ่งเป็นแนวทางที่แตกต่างกับทางเลือกสาธารณะและแนวทางพฤติกรรมนิยม โดยผู้เขียนได้เริ่มต้นด้วยการแยกแยะให้เห็นสถาบันนิยมแนวเก่าและแนวใหม่ โดยกล่าวว่าสถาบันนิยมใหม่เป็นแนวทางที่พยายามนำเอาสถาบันของรัฐกลับเข้ามาในพื้นที่การวิเคราะห์การกระทำทางการเมืองอีกครั้ง เนื่องจากสถาบันจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นการกระทำของส่วนรวมที่จะไม่ถูกลดทอนลงไปเป็นการวิเคราะห์เชิงปัจเจกชน ในการอธิบายนี้ผู้เขียนได้ทำให้เห็นถึงปรัชญาพื้นฐานของแนวคิดเชิงสถาบันแนวทางต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลวัตของการอธิบายรัฐที่จะไม่หยุดนิ่งเฉพาะสถาบันทางการเมืองแต่เพียงด้านเดียว

สำหรับบทที่ 6 ถึงบทที่ 8 เป็นทฤษฎีที่แม้ไม่ใช่แนวทางการวิเคราะห์รูปแบบกระแสหลัก แต่ก็มียุทธศาสตร์ในการอธิบายในเชิงนโยบายรวมทั้งการกระทำทางการเมืองอย่างมาก กล่าวคือ ในบทที่ 6 Johanna Kantola กล่าวถึง Feminism ในมิติของความเป็นเพศกับลักษณะของชายเป็นใหญ่ในทางการเมืองและนโยบายที่ความเสียเปรียบ การถูกควบคุม ถูกขูดรีด แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านแบบแผนความแตกต่างระหว่างชายและหญิง โดยเฉพาะหากวิเคราะห์รัฐตามแนวทางของ Radical Feminism, Marxist Feminism, และ Socialist Feminist บทบาทของผู้หญิงในกระบวนการทางการเมืองและนโยบายมีน้อยมาก ซึ่งหากพิจารณาจากแนวทางของ Liberal Feminism เช่น Betty Friedan และ Susan Okin เสนอว่า รัฐควรจะต้องมีแนวทางในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เป็นกลางเพื่อเสริมสร้างความเท่าเทียมกัน หรือหากพิจารณารัฐทุนนิยมในปัจจุบันก็พบว่า ผู้หญิงคือเพศที่มีบทบาทในการรักษาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมด้วยการผลิตซ้ำกำลังการผลิตในครัวเรือน เหล่านี้คือมิติทางด้านเพศที่มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองปัจจุบัน

บทที่ 7 Mathew Paterson, Peter Doran และ John Barry เสนอ Green Theory เพื่อช่วยในการถ่วงดุลแนวทางของโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการบริโภค

ขยะ พร้อมกันนั้นก็สะท้อนให้เห็นภาวะความไร้ความสามารถของประชาธิปไตยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน ที่ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนทั้งสิ้น ฉะนั้นสิ่งที่ควรต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นคือ Green Citizenship ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อเกิดประชาสังคม และ Greening of the State เนื่องจากสังคมทุกวันนี้มีลักษณะเป็น Risk Society ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมจากภาวะของความคิดความเชื่อในความเป็นเหตุเป็นผลแบบสังคมสมัยใหม่ รวมทั้งรัฐเองที่เชื่อในแนวทางนี้ก็รวมศูนย์ความคิดความเชื่อ นโยบายและการดำเนินการทำให้รัฐกลายเป็นศูนย์กลางของการครอบงำหรือความรุนแรง อย่างไรก็ตาม คำว่า Green ไม่ได้หมายถึงการเป็น Green Anarchism/ Eco Anarchism ที่ต้องการรักษาทุกอย่างให้เหมือนเดิม เพราะแนวทางนี้เสนอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในพื้นที่ประชาสังคม

บทที่ 8 Poststructuralism ในบทนี้ Alan Finlayson และ James Martin นำเสนอข้อท้าทายทฤษฎีรัฐเพื่อเผยให้เห็นว่าการอธิบายรัฐด้วยแนวทางกระแสหลัก ที่ให้ความสำคัญกับการนิยามและการกำหนดคุณลักษณะของรัฐเอาไว้ นั้น ได้ปรากฏสิ่งที่ถูกกีดกันออก ทั้งนี้แนวทางของหลังโครงสร้างนิยมได้ทำการค้นหาภาษาทางการเมืองหรือวาทกรรมทางการเมือง และการค้นหาว่ากฎหรือความเป็นสถาบันเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งปรากฏว่าความเป็นรัฐเกิดจากผลลัพธ์ของการเมืองมากกว่าจะเป็นการอธิบายทางการเมือง อย่างไรก็ตาม Post-structuralism ไม่ได้ต้องการทำให้เหตุผลของความเป็นรัฐหายไป แต่ต้องการทำให้เกิดความหลากหลาย และการสามารถปรับเปลี่ยนได้ดังที่ Laclau และ Mouffe อธิบาย นอกจากนี้ผู้เขียนยังทำให้เห็นความไม่หยุดนิ่งของรัฐหรือการเข้าใจรัฐอย่างง่าย ๆ ด้วยนิยามและองค์ประกอบ ผ่านการตั้งคำถามกับ Sovereignty และการอธิบายของ Michel Foucault เรื่อง Power, Governmentality และ Bio-Power

และสำหรับบทที่ 9 ถึงบทที่ 12 เป็นบทที่ถือว่าเป็นความท้าทายที่มีต่อรัฐ เนื่องจากเป็นการมองด้วยมุมมองของปรากฏการณ์ปัจจุบัน ที่ปะทะและท้าทายต่อความเป็นรัฐ โดยเฉพาะรัฐตามแนวทางกระแสหลัก ไม่ว่าจะเป็นบทที่ 9 Globalization and the State ที่ David Marsh, Nicola J. Smith และ Nicola

Hothi ได้ตั้งคำถามถึงแนวทางที่ให้ความสำคัญกับรัฐ หรือ State Centric ในขณะที่ปรากฏการณ์ของโลกและนโยบายมีลักษณะของ Internationalization และพบว่า State กับ International มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ๆ

ในบทที่ 10 The Transformation of the State ที่ Georg Sørensen เสนอว่าข้อถกเถียงการเปลี่ยนแปลงของรัฐเกิดขึ้นจากเงื่อนไขของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ที่นำไปสู่การเกิดเครือข่ายทางเศรษฐกิจโลก ดังเช่น EU ส่งผลต่อเงื่อนไขของรัฐแบบเดิมที่ต้องปรับโครงสร้างให้มีลักษณะที่เรียกว่า Interstate, Transgovernmental, และ Transnational Relation โดยเฉพาะการเกิด INGOs ที่นับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลต่อ State Centric, Sovereignty และนำไปสู่ Multi Level Governance

บทที่ 11 B. Guy Peters และ Jon Pierre ได้นำเสนอบทบาทของรัฐที่ต่อเนื่องจากบทที่ 10 ภายใต้ข้อบทว่า Governance, Government and the State โดยบทที่ 10 ได้ชี้ให้เห็นรัฐในฐานะตัวแสดงที่ถูกลดบทบาทลง ขณะเดียวกันอีกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาด้วยคือ การเชื่อมโยงไปสู่บทบาทของตัวแสดงทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น นั่นคือ การเปลี่ยนจากรัฐที่เป็นศูนย์กลางของการปกครองไปเป็นการดูแลตนเองที่ไม่ได้ปฏิเสธการมีอยู่ของรัฐ ฉะนั้นวิถีของ Governance ของรัฐ คือ การหาจุดสมดุลและการยอมปรับเปลี่ยนวิธีคิดและแนวทางเพื่อการมีบทบาทในแบบที่ต่างออกไปจากเดิมของรัฐ เช่น Dual Sovereignty, Utilization Different Policy, Decentralization เป็นต้น และในบทที่ 12 Public/Private: The Boundaries of the State ที่ Matthew Flinders เสนอว่า อันเนื่องจากการเติบโตของกระแสโลกาภิวัตน์ การที่ภาคเอกชนเติบโตขึ้นจากโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อรัฐ ทั้งนี้ผู้เขียนได้นำเสนอพื้นที่ที่เรียกว่า Grey Zone ด้วยรูปภาพที่ทำให้เห็นการมีส่วนร่วมของรัฐและเอกชนในระดับต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น ดังนั้นรัฐจึงต้องปรับตัวและบทบาท รวมทั้งต้องมีศักยภาพในการตอบสนองต่อความซับซ้อนของสถาบัน โครงสร้าง และความรู้ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมของระบบราชการ

และในบทสุดท้ายที่เป็นบทสรุป Michael Lister และ Davis Marsh ได้สรุปด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ด้วยระดับการอธิบายซึ่งทำให้เข้าใจแต่ละทฤษฎี/แนวคิด

มากขึ้น ขณะเดียวกันก็นำเสนอถึงบทบาทของรัฐในปัจจุบันที่ถูกท้าทายและการตอบสนอง จากหลากหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นในเชิงทฤษฎี ความจำเป็นในการต้องมียอยู่ของรัฐ ความชอบธรรมของรัฐ หรือการอธิบายการดำรงอยู่ของรัฐด้วยทฤษฎีใดจะเหมาะสมกว่าหรือมีจุดอ่อนน้อยกว่า ทั้งเพื่อตอบคำถามว่ารัฐยังจำเป็นหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเสนอว่าจำเป็นอยู่ แต่การปรับเปลี่ยน เพิ่มเติม และลดบทบาทในบางแง่มุมเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างจริงจัง

หนังสือเล่มนี้ได้ตอบคำถามของสถานะและความเป็นรัฐทั้งในเชิงทฤษฎีที่เป็นกระแสหลัก และกระแสที่ท้าทายอำนาจการเป็นรัฐตามแนวทางเดิม และข้อท้าทายใหม่ๆ ในปัจจุบันสิ่งที่ปรากฏในทุกบทของหนังสือเล่มนี้คือ การถกเถียงในเชิงทฤษฎี และการวิเคราะห์ด้วยมุมมองเชิงปรัชญา เช่น ในบทที่ว่าด้วย Elitism ก็จะมีส่วนที่แสดงถึงข้อถกเถียงจาก Pluralism และ Marxism ขณะเดียวกันการวิเคราะห์แต่ละทฤษฎีก็จะได้วิเคราะห์เห็น ๆ แต่วิเคราะห์ในระดับของปรัชญาที่เป็นรากฐานของทฤษฎีนั้น ซึ่งทำให้เข้าใจในแต่ละทฤษฎีอย่างชัดเจนโดยไม่เกิดความลำเอียงเข้าข้างทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง และแม้ในบทสรุปก็ยังช่วยให้เกิดการขมวดภาพของรัฐในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนขึ้นด้วย